

Oponentský posudek

Bc. Veronika Koubová

Intermezzo v biskupské službě Štěpána Trochty v letech 1950-1968

Práce Bc. Veroniky Koubové se již podle svého celkem jasného názvu věnuje osudům biskupa a později kardinála Štěpána Trochty v letech 1950-1968, samozřejmě s jistými logickými přesahy před a za toto období. V hlavních kapitolách se věnuje životu Trochty do roku 1950, dále pak osudům biskupa v internaci a vězení, následuje jeho postvěžeňský život v Praze a období života v charitativních domovech. Předposlední kapitola jde za rok 1968 do smrti v roce 1974.

Autorka se věnuje jednak relativně zpracovaným tématům, jako jsou osudy biskupů v internaci (např. Kolouchova práce), ale především jde do postvěžeňského období a mapuje život biskupa na svobodě v jistém mezidobí. Využívá hojně pramenů ABS a pouští se i do témat, která jsou velmi citlivá a složitá. Obecně, mapovat život v diktatuře je velmi složitá disciplína, když si autorka na konci klade i otázku, zda byl Trochta „dobrým člověkem“. To trochu překračuje rámec kritické historické práce, ale je nutné uznat, že se tento autorčin pocit nepropisuje do kritického hodnocení pramenů a životních kroků Štěpána Trochty.

Musím uznat, že práce mě fascinuje otevřeností, s jakou se autorka pustila do nesmírně citlivého světa personálních osudů jednoho z emblematických osobností církevních dějin poloviny 20. století u nás. Štěpán Trochta je vnímán jako osobnost snažící se jednat s režimem, rozhodně více než Josef Beran, přesto pak končí v internaci a vězení, protože hraje „dvojí hru“. Na konci života se pak připomíná jeho osudové setkání s opilým církevním tajemníkem, po jehož šestihodinové návštěvě Trochta umírá. Trajektorie života je tak přes jistou vstřícnost ke komunistům, přes vězení, ke kardinálskému klobouku a tragické symbolické smrti. Někde mezi tím se však odehrává život konkrétní osoby, která se s režimem i sama se sebou potýká dosti složitě.

Autorka se tak pouští jak do tématu Trochtovy spolupráce s bezpečností „agent Kabát“, tak do jeho výčitek svědomí, jak se s touto otevřeností vůči režimu vypořádá. Stejně tak třaskavé je bezpochyby téma jeho osobních a intimních vztahů, kdy se v jeho životě objevuje hned několik žen. Relevantnost podobných informací je opřena o kritický přístup k materiálům bezpečnosti, neboť Trochtovu slabost pro ženy využívala Státní bezpečnost angažováním

hned několika agentek, které na něj byly nasazeny a se kterými měl jak citové, tak intimní pouto. Boří se zde (kriticky) mnohdy hagiografický charakter popisu osudů kléru (včetně vyššího) v období komunismu. Stejně jako autorka dokáže vystihnout nejednoduché vztahy mezi samotnými biskupy, například přísnost Josefa Berana vůči svým spolubratrům v internaci.

Práce tak přináší mnoho nových informací, přičemž autorka je obeznámena jak s literaturou, tak s prameny. Závěr obsahuje i důležité zamyšlení nad charakterem pramenů, např. absence těch v církevních kruzích, oproti bohatým bezpečnostním svazkům. Styl autorky je čtivý, možná místy až příliš úsporný. Práci by jistě prospěl větší rozsah a analytičtější přístup vůči zjištěným informacím. Nic z toho však nesnižuje skutečně vysokou kvalitu a přínos informací.

Za sebe práci hodnotím opravdu vysoko, doporučuji k obhajobě a navrhuji výborně.

Případné otázky k obhajobě:

- 1) Narazila autorka na to, zda církevní kruhy měly povědomost o intimních vztazích Štěpána Trochty a zda to hrálo nějak roli např. v rámci jeho jmenování kardinálem?
- 2) Jaký byl osobní vztah mezi Trochtou a Beranem?
- 3) Jak by hodnotila úroveň Trochtovy spolupráce se Státní bezpečností jako „agenta Kabáta“?

V Praze dne 19. 1. 2023

prof. PhDr. Michal Stehlík, Ph.D.